

Pułapka szklanego domu

Prawo | Artykuły / Małgorzata Kochańska, wykładowca WSB w Gdańsku

Na „szklany dom” składają się pojęcia „szklanego sufitu”, „lepkiej podłogi” czy „szklanych ścian” i „szklanych ruchomych schodów”, w których żyje, funkcjonuje współczesna polska kobieta.

TREŚĆ ARTYKUŁU:

Na „szklany dom” składają się pojęcia „szklanego sufitu” [1], „lepkiej podłogi” [2] czy „szklanych ścian” [3] i „szklanych ruchomych schodów” [4], w których żyje, funkcjonuje współczesna polska kobieta. Większość kobiet uznaje za „normalne” i „naturalne” zachowania ludzi segregujące życie na kobiece i męskie. Sprzyja temu tzw. tradycyjny model rodziny – mężczyzna, jako dominujący mąż, ojciec i kobieta, jako Matka, Rodzicielka odpowiadająca za Rodzinę i Dom. Ten podział ról zostaje wzmocniony w edukacji przedszkolnej, wczesnoszkolnej i dalej po szkoły wyższe aż do życia zawodowego, społecznego i politycznego włącznie.

Nawet jeśli Katarzyna Dułak – psycholog-seksuolog, psychoterapeutka oraz trenerka antydyskryminacyjna specjalizująca się w tematyce płci i seksualności [5] w swoich badaniach przeprowadzonych wśród uczniów szkół wykazała, że co czwarty uczeń w Polsce ma problemy z określeniem swojej seksualności, nie zmieniło to faktu, że istnieją obiekty przeznaczone dla kobiet, obiekty dla mężczyzn. I jest to trwale wpisane w ustawodawstwo nie tylko krajowym. Moda i krawcy oraz sieci odzieżowe szyją dla kobiet i mężczyzn, a nawet coraz więcej jest modeli unisex.

Uczeń mający wątpliwości co do swojej płci i tak w okresie edukacji będzie korzystał z szatni męskiej lub szatni damskiej, nawet będąc ubranym w uniseksowe ubrania. Równość płci nie oznacza, że mężczyzna = kobieta. To jest PODSTAWOWY BŁĄD, jaki popełniają krytycy i oponenci teorii równościowych. Jesteśmy różni i różne są nasze odczucia, ta inność jest właśnie podstawą człowieczeństwa.

Niemniej miejsce nauki i miejsce pracy powinno być wolne od zachowań, w szczególności tych seksualnych, które budzą kontrowersje w zakresie poszanowania godności człowieka. W polskim prawie zjawisko to jest uwzględnione [nie zawsze wprost] w:

- prawie karnym:

Molestowanie seksualne nie jest zdefiniowane w prawie karnym. W zależności od stanu faktycznego molestowanie seksualne może jednak wypełniać znamiona czynu zabronionego z art. 197-199 oraz art. 202 i 203 Kodeksu karnego.

- prawie wykroczeń:

Tak jak i w prawie karnym, tak również w prawie wykroczeń molestowanie seksualne nie jest zdefiniowane. Karalne są natomiast czyny godzące w obyczajność publiczną określone w art. 140, 141 i 142 Kodeksu wykroczeń, które mogą (art. 140 i 141) albo mają (art. 142) charakter seksualny.

- prawie pracy:

Według art. 183a § 6. Kodeksu pracy molestowaniem seksualnym jest każde nieakceptowane zachowanie o charakterze seksualnym lub odnoszące się do płci pracownika, którego celem lub skutkiem jest naruszenie godności lub poniżenie albo upokorzenie pracownika; na zachowanie to mogą się składać fizyczne, werbalne lub pozawerbalne elementy. [6]

Dlatego też przyjęto, że zajęcia wymagające kontaktu fizycznego prowadzą osoby tej samej płci, a jeśli jest to niemożliwe, to odstępuje się od nich, zachowując dla siebie rolę obserwatora i instruktora dla ćwiczących par tej samej płci. W portach lotniczych, na posterunkach policji kobiety – funkcjonariuszki odpowiednich służb i formacji oddelegowane są do weryfikacji kobiet. Natomiast zastanawiającym jest fakt, że w dalszym ciągu kobiety molestowane często nie zgłaszają tego faktu, z obawy, że to właśnie one zostaną posądzone o prowokację i zainicjowanie tego zdarzenia! Także z lęku wykluczenia społecznego, też w domu jak i miejscach pracy.

Tym bardziej w organizacjach pracy opartych na zasadzie struktur, podległości służbowej powinny istnieć opracowane procedury zgłaszania i prawnego rozwiązania tych kwestii, z zachowaniem taktu i zapewnieniem ukarania sprawcy[ów] i braku negatywnych konsekwencji dla ofiar[y].

Raport, który w 2014 r. opublikowała Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, pokazuje, że Polska mieści się wśród państw UE, w których problem przemocy wobec kobiet występuje najrzadziej. Tylko 19 proc. kobiet przyznaje, że było ofiarą przemocy (fizycznej i lub seksualnej). W Unii do tego typu incydentów przyznaje się 33 proc. kobiet. Najwięcej, o dziwo, w krajach skandynawskich: Danii (52 proc.), Finlandii (47 proc.), Szwecji (46 proc.). Polki rzadziej niż kobiety z innych krajów europejskich deklarowały, że były molestowane seksualnie po ukończeniu 15 lat (33 proc., podczas gdy w innych krajach Unii – 55 proc.) [7]. Wyniki Raportu potwierdzają tylko „głęboko zakorzeniony” w polskiej kobiecie fundamentalizm seksualny.

Z polskich badań Gender Index przeprowadzonych wśród dużych przedsiębiorstw i małych wynika, że 64% mężczyzn i 62% kobiet ogółem wie o istniejących w przedsiębiorstwie procedurach zgłaszania tego typu zachowań. W dużych przedsiębiorstwach – 61% mężczyzn i 59% kobiet, w małych i średnich firmach ; 66% mężczyzn i 65% kobiet. Procedura ta obejmowała w zależności od wielkości przedsiębiorstwa albo:

- wyznaczenie osoby, do której osoby mogą zgłaszać skargę na niepożądane zachowania dotyczące nierównego traktowania, molestowania seksualnego czy psychicznego [mobbingu],
- wyodrębnienie jednostki organizacyjnej,
- uruchomienie telefonu zaufania lub tzw. „gorącej linii”,
- skrzynka, urna do wrzucania skarg.

Tylko albo aż w 20% małych i średnich przedsiębiorstwach nie podjęto żadnych działań w tym zakresie oraz w 7% dużych firm. Stosunkowo niewiele firm organizuje specjalistyczne szkolenia czy też cykliczne spotkania warsztatowe.

Wyniki badań Gender Index pokrywają się z przytoczonym wyżej Raportem Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Polskie badania dotyczyły firm zgłoszonych do konkursu „Firma równych szans”, gdzie stopień wyczulenia na kwestie niepożądanych zachowań są eliminowane lub ograniczane poprzez szeroko zakrojoną profilaktykę a także organizację pracy, w tym przestrzeni pracy. Może jednak – jak przyznają autorzy opracowania, nie wszyscy ankietowani są zdolni do rozpoznania zjawiska molestowania seksualnego, bowiem nie oznaczało się ono fizyczną, cielesną przemocą. Ankietowani nawet udzielając odpowiedzi anonimowo, nie chcą się przyznawać nawet przed samym sobą, że doświadczyli tego zjawiska[8].

Kobiety molestowane [ale i mężczyźni, chociaż w mniejszym stopniu[9]] tkwią w owym „szklanym domu” przejawiając cechy syndromu sztokholmskiego[10] niż podejmując działań mających zaprzestaniu tego typu zachowań przez osobę będącą „katem”. To właśnie kobiety narażone są na stany depresyjne i pogarszający stan zdrowia psychicznego, tym bardziej kiedy w wyniku „owego niepożądanego zjawiska seksualnego kontaktu cielesnego” dojdzie do poczęcia. Kobieta–ofiara staje się podwójnie upokorzona moralnie i fizycznie – i w świetle ostatnich zapowiedzi restrykcyjnego prawa aborcyjnego – nie będzie miała wyboru! Dlatego tak istotnym jest profilaktyka, uświadamianie i nietolerowanie zachowań niepożądanych, nawet takich, które TYLKO albo AŻ TYLKO wywołują dyskomfort u danej osoby.

--

[1] niewidzialna bariera utrudniająca kobietom (ale także mniejszościom narodowym, etnicznym, seksualnym, wyznaniowym lub również osobom niepełnosprawnym itp.) dojście do wysokich pozycji w biznesie czy polityce wg https://pl.wikipedia.org/wiki/Szklany_sufit

[2] termin opisujący zjawisko należące do szerszego problemu dyskryminacji na rynku pracy ze względu na płeć, mający zastosowanie głównie do statusu kobiet – pracownic. Używany jest do określenia sytuacji, w której nie istnieje lub rzadko istnieje możliwość awansu na wyższe stanowisko. Pracownice tkwią "przyklepione" do obecnej funkcji, nie mając możliwości awansu i rozwoju zawodowego wg https://pl.wikipedia.org/wiki/Lepka_pod%C5%82oga

[3] to zjawisko, które polega na tym, że kobiety często otaczane są „szklanymi ścianami”, które nie pozwalają im na przejście na stanowiska lepiej płatne i bardziej odpowiedzialne. Innymi słowy mówiąc, chodzi o to, że to kobiety najczęściej pełnią funkcje pomocnicze, asystenckie (i oczywiście mniej z tego powodu zarabiają). W Polsce, 72% wszystkich osób obsługujących sekretariaty to kobiety wg <http://weblog.infopraca.pl/2012/07/szklane-ruchome-schody-i-szklane-sciany/>

[4] (ang. *glass escalator effect*) – określenie oznaczające uprzywilejowaną sytuację mężczyzn pracujących w zawodach tradycyjnie uważanych za kobiece, pozwalającą na łatwiejszy awans na wyższe stanowiska wg https://pl.wikipedia.org/wiki/Szklane_ruchome_schody

[5] <http://wsparcie.transoptymista.pl/project/trojmiasto-katarzyna-dulak/>

[6] https://pl.wikipedia.org/wiki/Molestowanie_seksualne

[7] Czytaj więcej:

<http://www.polskatimes.pl/artykul/3760351,nie-ma-seksu-nie-ma-awansu-czyli-o-molestowaniu-seksualnym,id,t.html>

[8]

https://books.google.pl/books?id=BLP_fqSo_MoC&pg=PA55&lpg=PA55&dq=procedura+zg%C5%82aszania+molestowania+seksualnego+w+korporacji&source=bl&ots=1ExktRS-Yd&sig=7hbROdEfAfRISK3e4T2YvTVi4pw&hl=pl&sa=X&ved=0ahUKEwjfndTSnZvMAhWI1ywKHTm6CrcQ6AEIzAB#v=onepage&q=procedura%20zg%C5%82aszania%20molestowania%20seksualnego%20w%20korporacji&f=false

[9] Mężczyźni nie chętnie zgłaszają tego typu zachowania. Ujawnianie są tylko akty przemocy seksualnej wobec dzieci, natomiast marginalne są procesy molestowania mężczyzn przez mężczyzn albo przez kobiety!

[10] **Syndrom sztokholmski** – stan psychiczny, który pojawia się u ofiar porwania lub u zakładników, wyrażający się odczuwaniem sympatii i solidarności z osobami je przetrzymującymi. Może osiągnąć taki stopień, że osoby więzione pomagają swoim prześladowcom w osiągnięciu ich celów lub w ucieczce przed policją wg https://pl.wikipedia.org/wiki/Syndrom_sztokholmski

--

Małgorzata Kochańska - wykładowca WSB w Gdańsku, Zastępca Dyrektora Oddziału Gdansk SEKA SA